

Kiriku Elu

Eesti katoliiklaste häälekandja

6./7. (122./123.)

Juuni/Juuli 1992

XII aastakäik

JUUNI

- e 1. JUSTINUS, MÄRTER. Mälestuspäev. Ap 19,1-8; Ps 68; Jh 16,29-33
- t 2. Ap 20,17-27; Ps 68; Jh 17,1-11a. MARCELLINUS JA PETRUS, MÄRTRID.
- k 3. CAROLUS LWANGA JA TEMA KAASLASED, MÄRTRID. Mälestuspäev. Ap 20,28-38; Ps 68; Jh 17,11b-19
- n 4. Ap 22,30. 23,6-11; Ps 16; Jh 17, 20-26
- r 5. BONIFATIUS, PIISKOP JA MÄRTER. Mälestuspäev. Ap 25, 13-21; Ps 103; Jh 21,15-19
- l 6. Ap 28,16-20.30-31; Ps 11; Jh 21, 20-25
- P 7. NELIPÜHL. Ap 2,1-11; Ps 104; 1 Ko 12,3b-7.12-13; Jh 20,19-23
- e 8. 1 Kn 17,1-6; Ps 121; Mt 5,1-12
- t 9. 1Kn 17,7-16; Ps 4; Mt 5,13-16 EPHRAEM, DIAKON JA KIRIKU DOKTOR.
- k 10. 1 Kn 18,20-39; Ps 16; Mt 5,17-19
- n 11. APOSTEL BARNABAS. Mälestuspäev. Ap 11,21b-26. 13,1-3; Ps 98; Mt 10,7-13
- r 12. 1 Kn 19,9a.11-16; Ps 27; Mt 5,27-32
- l 13. ANTONIUS PADOVAST, PREESTER JA KIRIKU DOKTOR. 1 Kn 19,19-21; Ps 16; Mt 5,33-37
- P 14. KOLMAINUPÜHA. Op 8,22-31; Ps 8; Ro 5,1-5; Jh 16,12-15
- e 15. 1 Kn 21,1-16; Ps 5; Mt 5,38-42
- t 16. 1 Kn 21,17-29; Ps 51; Mt 5,43-48
- k 17. 2 Kn 2,1.6-14; Ps 31; Mt 6,1-6.16-18

Tallinna p. Peetruse ja Pauluse kogudus
Vene tn 18; EE-0001 TALLINN
telefon 446367

P	10.00 poolakeelne missa
	11.30 eestikeelne missa
E	-
T	18.00 ladinakeelne missa
K	9.00 ladinakeelne missa
N	17.00 poolakeelne missa
	18.00 eestikeelne missa
R	9.00 ladinakeelne missa
	18.00 eestikeelne missa
L	9.00 ladinakeelne missa
	18.00 ladinakeelne lauldav missa

Kohtla-Järve: iga kuu viimasel laupäeval missa kell 16.00. Suurpühade puhul erikord. Info Tallinna kirikust. NB! Missat ei ole 27.6!

Pärnu: jumalateenistused umbes kaks korda kuus. Info Tallinna kirikust.

- n 18. KRISTUSE IHU JA VERE SUURPÜHA. 1 Mo 14,18-20; Ps 110; Lk 9,11b-17
- r 19. 2 Kn 11,1-4.9-18; Ps 132; Mt 6,19-23 ROMUALDUS, ABT.
- l 20. 2 Aj 24,17-25; Ps 89; Mt 6,24-34
- P 21. Tavalise liturgilise perioodi XII pühapäev. Sk 12,10-11. 13,1; Ps 63; Ga 3,26-29; Lk 9,18-24 ALOISIO GONZAGA, PÜHENDUNU.
- e 22. 2 Kn 17,5-8.13-15a.18; Ps 60; Mt 7,1-5 PAULINUS NOLAST, PIISKOP. JOHN FISHER, PIISKOP, JA THOMAS MORE, MÄRTRID.
- t 23. 2 Kn 19,9b-11.14-21.31-35a.46; Ps 48; Mt 7,6.12-14
- k 24. RISTIJA JOHANNESE SÜNNIPÄEV. Suurpüha. Js 49,1-6; Ps 139; Ap 13,22-26; Lk 1,57-66.80
- n 25. 2 Kn 24,8-17; Ps 79; Mt 7,21-29
- r 26. JEESUSE PÜHIMA SÜDAME SUURPÜHA. Hs 34,11-16; Ps 23; Ro 5,5b-11; Lk 15,3-7
- l 27. NI 2,2.10-14.18-19; Ps 74; Mt 8,5-17 KYRILLUS ALEKSANDRIAST, PIISKOP JA KIRIKU DOKTOR. PÜHIMA NEITSI MAARJA SÜDAME PÜHA.
- P 28. Tavalise liturgilise perioodi XIII pühapäev. 1 Kn 19,16b.19-21; Ps 16; Ga 5,1.13-18; Lk 9,51-62 IRENEUS, PIISKOP JA MÄRTER.
- e 29. APOSTLID PEETRUS JA PAULUS. Suurpüha. Tallinna kiriku templipüha. Ap 12,1-11; Ps 34; 2 Ti 4,6-8.17-18; Mt 16,13-19
- t 30. Am 3,1-8. 4,11-12; Ps 5; Mt 8,23-27 ROOMA KIRIKU ESIKMÄRTRID.

Tartu p. neitsi Maarja kogudus
Veski tn 3; EE-2400 TARTU
telefon 34235

P	10.00 poolakeelne missa
	18.00 eestikeelne missa
E	9.00 missa
T	18.00 missa
K	9.00 missa
N	9.00 missa
R	-
L	18.00 missa

Valga: pühapäeviti kell 14.00 missa
Valga Jaani kiriku käärkambris.

Esimene karjasekiri Eesti kirikule

Möödunud Suurel Neljapäeval nimetas paavst Johannes Paulus II mind Eesti apostellikuks administraatoriks. Oma kohuse täitmist teie karjasena tahan ma alustada Nelipühapäeval. Ma sooviksin, et minu missiooni täitmine, mille võtsin enda kanda, kulgeks Pühima Armulauasakramendi märgi all ja Püha Vaimu juhtimisel, kindlas veendumuses, et me kõik oleme ühe Isa lapsed, kes kutsub meid täiuslikule pühadusele, nii nagu ta ise on täiuslik (Mt. 5,48).

Isa ja Poja ja Püha Vaimu armastava pilgu all kuulume me teiega ühte "Kirik Perekonda". Meie, kes me oleme pärit erinevatest kultuuridest - mina olen hispaanlane, kelle soontes voolab ka saksa verd; teie põhiliselt eestlased, aga ka valgevenelased, poolakad, leedulased, venelased ja võibolla veel mitmete Euroopa ja Ameerika rahvaste esindajad - me tunnistame ühte usku, elame ühes ja sellesamas lootuses ning jagame ühte ja sedasama armastust. Katoliiklastena näeme me püha Peetruse ametijärglases evangeeliumitraditsiooni kõrgeimat kaitsjat ja kõrgeimat usuõpetajat.

"Kirik Perekond"

Sellest hetkest alates, kui minust sai teie piiskop, laskis see rahvuste mitmekesisuse rikkus sündida mu vaimus "Kirik Perekonna" ideel, mida tahaksin teile pakkuda kõige sobivama alusena seostatud ja kõikehõlmavale pastoraalprogrammile.

Ajaloo kulg lähiminevikus on teinud teid ebatavaliste sündmuste tunnistajaiks. Olnud kõigest üheksa aastat Eesti apostellik administraator, sai monsignor Eduard Proffittlich üheks neist märtritest, kes evangeeliumisõnumi levimisele nii imelisel viisil kaasa aitavad. Samal ajal kui tema oma risti õlgadele võttis, sai Eesti katoliku kirikule osaks "katakombidesse" varjuda. Paljud teist on lausa imekombel usu juurde tee leidnud. Paljud on vaikuse ja katsumuste ajal hoidnud elavana oma usku, mis on päritud paljudelt usklike põlvkondadelt. Kuid olgu siis, et te olete katoliiklased juba ammusest ajast või alles äsja selleks saanud - nüüd, mil on käes vabaduse ja lootuse aeg, võite kõik tunda end vendadena.

Katakombid on tähendanud eraldatuse ja laialipillatuse aega - usulist kogemust pigem individuaalsena kui koguduse tasemel. Kauga aega on paljud teie seast näinud ainult ühtainsat preestrit ja üksnes väheseid katoliiklasi. Viiskümmend aastat olite teie juured, mis kasvasid silmale nähtamatult ikka sügavamale ja tugevamaks, et ühel päeval - mida Jumal üksi teadis - suuta kanda kiriku puud, puud, mille võral võivad pesitseda mitmesugused taeva linnud (Mt. 13,32).

Tund on tulnud - ja see tund on praegu - et see puu võiks ajada uusi võrseid, minna lehte ja õide. Pärast salatsemise ja lootuse aega on kätte jõudnud elu, kasvamise, lahku sunnitud perekonna taasühendamise aeg. Laialipillatud vennad võivad jälle ühisel Armulaulal kohtuda, saada osa sakramentidest - ristimisest, meelesparanduse sakramendist, kinnitamisest, abielu- ja ühel päeval ka vaimuliku seisuse sakramendist. See on rõõm, mida tuntake jagades üht ja sedasama leiba, lauldes üht ja sedasama laulu, naerdes või nuttes ühete ja samade asjade pärast.

Kui ma mõtlen perekondlikele sidemetele, mis meid ühendavad, tahaksin selles oma esimeses karjasekirjas alla kriipsutada üht-teist iseloomulikku, mida loodan meie Eesti katoliku kirikus tõeks saavat.

Piiskopist

Kõigepealt minust endast. Olen õnnelik teades, et veel enam kui apostellik nuntsius olen ma teie jaoks isa ja hingekarjane, sõber ja juht. Lisaks oma positsioonist lähtuvatele kohustustele, mis on ühelt poolt spetsiifiliselt omased katoliku kirikule, teiselt poolt ühised kõigile kristlikele kirikutele, tahaksin olla teile "hea karjane", "kes on valmis andma oma elu lammaste eest" (Jh. 10,11); kes, unustamata kogu karja, mis on tema hoolde usaldatud, "otsib kadunud lammast" (Mt. 18,13); kes sammub oma karja ees, püüdes kõiki juhtida heale karjamaale (Jh. 10,14); kes teab, et karjasena pole ta ükski, vaid jagab oma vastutust ja tööd teiste karjastega - ennekõike paavstiga, Baltimaade, Euroopa ja kogu maailma piiskoppidega, preestritega, kes talle alluvad; kes oma kohustuste tõttu peab küll sageli kaugel viibima, kuid tunneb ennast täiskasvanud ja enda eest vastutada suutvate laste isana. Soovides olla teie isa, kaldumata paternalismi, tahaksin teenida Eesti kirikut, harides seda põldu, mis on mulle määratud - usupõlde, püüeldes isikliku pühaduse poole ja armastuse näitamisele tegudes.

Võttes rõõmuga enda kanda teie isa positsiooni ja vastutuse ning teades, et teid ei ole väga palju, sooviksin, kui teie - nagu ma loodan - sellega nõus olete, külastada kristlike perekondi, et teid ja teie lapsi isiklikult tundma õppida. See lubab mul käia Kristuse jälges, kes kutsus nimepidi igäht nende seast, kes on Tema hoolde usaldatud, et nad kõik võiksid kuulda Tema häält (Jh. 10,3;16).

Preestritest

Minu poolt välja pakutud "Kirik Perekonna" skeemis on preestrid esimesteks kaastöölis- teks minule kui piiskopile, ning kaasvastutajateks usu õpetamisel ja sakramentide jagamisel - teie vanemateks vendadeks.

Sellepärast palun ma teid, armsad Rein ja Väino, ning kõiki kes tulevad pärast teid, et tunneksite endid teiste koguduseliikmete vanemate vendadena. Te ei peaks käituma nagu kadunud poja vanem vend, kes keeldus rõõmustamast tema tagasituleku üle (Lk. 15, 25jj.), vaid vastu võtma ka neid, kellel on raskusi või probleeme, kes tahavad Kristuse Sõnumit sügavamalt tundma õppida, soovivad saada meie vaimuliku perekonna liikmeteks. Ei teie ega mina pole preestrid iseendi jaoks või oma prestiiži pärast. Me oleme preestrid teiste jaoks. Meie peame olema need õpilased, kes on kõige innukamad järgima Issanda eeskuju, kes "tuli mitte ennast teenida laskma, vaid teenima" (Mt. 20,28), kes kutsus meid oma eeskuju järgima, siis kui ta pesi oma õpilaste jalgu (Jh. 13,14).

Pühitsedes Armulauda, jagades meelearanduse- või teisi sakramente, tehes armastustegusid, peame meie, vaimulikud, andma edasi midagi meist enestest. Just nii anname meie oma elu teiste eest (Jh. 10,11) järgides päev päeva järel oma vaimulikku kutsumust.

See on hind, mida Jumal meilt nõuab, kui Ta õnnistab oma Kirikut kutsumustega, olgu see siis preestri-, orduvenna või orduõe kutsumus, samuti ka kutsumus viljakaks ilmi- kueluks.

Jumalarahvast

"Kirik Perekonna" skeemis ei tohiks ükski jumalarahva liige olla passiivne, ega arvata, et ta tohib seda olla. Meid on ristitud ühe ja sama ristimisega, sellepärast oleme me kõik kut- sutud pühaks saama ning andma teistele edasi üht ja sedasama tõde. Meil kõigil on osa "tõelisest elust" - Jeesusest endast - kes tuli tooma maailmale jumalikku elu (Jh. 15, 1jj.).

Meie kirik - nagu Vatikani II kirikukogu seda korduvalt rõhutas - on tõeliselt vaimulike kirik. Vaimulikel ja ilmikutel on igapäev oma kindlaksmääratud koht, mis ei välista üksteist ega ole teistega vastuolus. Kui vaimulike ülesandeks on Armulaua jagamine, autoriteetne Jumalasõna kuulutamine ja teiste sakramentide jagamine, siis ilmikute osa on jumalasõna levitamine ühiskonna nendes kihtides, kus nad elavad ja töötavad. Nii vaimulikud kui ilmikud on kutsutud Evangeeliumist isiklikku kogemust saama.

Elust kirikus

Kirikus peaksid ilmikud osalema katehhisatsioonitöös ja osutama vennalikkudele abi neile, kes seda vajavad, aitama kauniks kujundada liturgiat, mis tänu hoolikalt ettevalmistatud lugemistele ja lauludele peaks kujunema intensiivse religioosse elamise hetkeks. Nad peaksid aitama leida koguduse normaalseks arenguks vajalikke materiaalseid vahendeid. Sellepärast ma soovin, et kõigis kogudustes moodustataks kõige kiiremas korras kogudusenõukogud, mille eesotsas oleks preester ja liikmeteks kindel arv kindlate reeglite järgi valitud koguduseliikmeid.

Kuna meie kogudus on nii rahvuslikes kui kohalikes mastaapides üsna väike, sooviksin, et iga selle liige leiaks seal endale kindla ülesande vastavalt oma ajale ja võimustele. Kes oskab, võib teenida laste või täiskasvanute katehheedina, rakendada oma kunstiaid Jumalasõna levitamise teenistusse, või aidata liturgia ettevalmistamisel - ma rõõmustan mõtte juures, et paljud teist on kirjamehed, muusikud, kunstnikud, skulptorid, näitlejad. Kes tunneb endal niisugust kutsumust, võiks oma hoolde võtta haigete ja vanade, üksildaste, vangide ja narkomaanide külastamise. Kes saab, aidaku misjonitöö finantseerimisel, kes tunneb selle oma südameasja olevat, viigu Armulauda neile, kes ei saa ise tulla sellest osa võtma, aidaku noori Abielusakramendi vastuvõtmiseks ette valmistada. Ka oikumeenilised kontaktid teiste kristlastega, eriti luterlaste ja õigeusulistega, peaksid olema üheks meie ülesandest, et me võiksime apostlitena osaleda kultuuri- ja informatsioonisfääris, arendada infobülletääni, olgu see siis suur või väike, mis valgustab elu meie kogudustes ja kogu kirikus. Lõpuks, kõige väiksematel meie seast peaks olema kindel koht liikmetena koorides või klubides, mis võiksid ja peaksid tekkima või olemasolevatest edasi arenema.

Nagu perekonnas, kus kõige kõrgemaks reegliks ja normiks on armastus, pole kirikuski esmatähtis, kui kõrgel kohal keegi on. Tähtsaks peab pidama seda, et kuulutakse ühte perekonda: kantakse ühte nime, istutakse ühes lauas, loodetakse ühtede ja nendesamade inimeste osavõtlikkusele nii elu rõõmuhetkedel kui siis, mil meid ähvardab torm või pimedus.

Elust väljaspool kirikut

Olla ja tunda ennast aktiivsete kristlastena kiriku sees - see on parim viis valmistuda elama oma perekonna- ja tööelu, lõõma kaasa sotsiaal- ja kultuurisfääris nagu tõelised usklikud, mitte ainult passiivsete tunnistajatena. Iga katoliiklane peaks oma igapäevases elus andma tunnistust katoliku kiriku usust ja lootusest.

Maailm, ja Eesti eriti teravalt, elab läbi ajaloohetke, mil ühed ideoloogilised müüdid on hävinenud, kuid sündimas on uued. Ühelt poolt kasvab igatsus vabaduse järele ja pingutatakse rohkem, et saavutada juriidiline iseseisvus ja tõeline võrdsus kõigi inimühiskonna liikmete vahel. Teiselt poolt võib paljudes ühiskonnakihtides ikka veel märgata murettekitavat passiivsust ja ohtlikku järelemõtlematust, mis ei sobi kokku vabaduse mõist-

liku kasutamiseks. Kunagisele ideoloogilisele materialismile järgneb nüüd praktiline materialism, mis võib saada eelmänguks uutele orjuse vormidele nii üksikisiku kui ühiskonna tasandil. Enne kui on hilja, peaks iga tõeline katoliiklane olema koos teiste kristlastega - pigem küll tegude kui sõnadega - alati võitluse eeslinil, kaitsmas inimõigusi, kaasa aitamas seaduste vastuvõtmisele, mis kaitsevad inimväärikust, naiste õigusi, perekonda ja elu, kõigi juurdepääsu haridusele ja kultuurile.

Raskete sotsiaalsete ja majanduslike probleemide lahendamisel, millega te Eesti ühiskonna liikmetena iga päev kokku puutute, ei tohiks te unustada, et teie tänastest sotsiaalsetest ja poliitilistest otsustest sõltub suuresti teie laste tulevik. Kasvav heaolu, kui te kord selleni jõuate, ei tohi panna teid unustama, et tarbijameelsus - teatud laiatarbekaupade kontrollimatu tarbimise fenomen - kannab endas tõsiste sotsiaalsete hädade eoseid. Nende juureks on egoism ja naudingujanu. Nende viljaks on üldine keskpärasus, progresseeruv suutmatuse iseseisvalt mõelda ja otsuseid teha, moe- ja elustiili loojate seisukohtade kriitikavaba omaksvõtmine. Sellest kasvab väija uuspaganlus, mis, varjates inimväärse elu horisondi, laseb egoistlikul vähemusel saavutada kontrolli kogu ühiskonna üle ja teha lõpuks tühjaks suurima anni, mille inimene Jumalalt on saanud: inimese isikliku vabaduse.

Lootuse külvajad

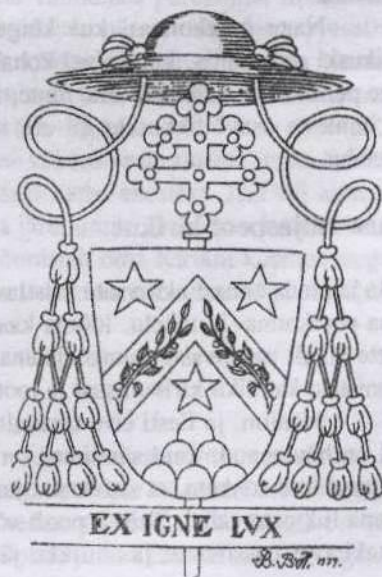
Selles kontekstis tundub "Kirik Perekonna" skeem, mida ma teile esitan, ühtaegu dünaamilise ja kaitsetpakkuvana. Dünaamiline on ta eelkõige sellepärast, et tahab julgustada iga meie koguduse liiget püüdma oma igapäevases elus käia Kristuse jälgedes ja saada niimoodi lootuse seemneks selles maailmas. "Kirik Perekond" peab olema samas külalistlahkeks katoliiklikuks kodukoldeks, kus ta võiks leida kaitset üha uute kurja pealetungide eest. Pealerõhuv kurjus näitab end ikka-nii nagu Aadamale ja Eevale - võluvana ja ahvatlevana (1Mo. 3,6).

Me ei tohi langeda eksistentsialistlikku pessimismi, mis hirmutab neid, kes näevad kurja vanade vormide äravõtmise järel üha uusi tekkimas. Me peame kasvatama endas optimismi nagu need, kes teavad end olevat Jumala lapsed ja kõigi inimeste vennad; seda optimismi, mis sünnib teadmisesest, et Püha Vaimu läbi on Kristus meiega iga päev ja igal pool kuni aegade lõpuni (Mt. 28,20). Tema aitab igal kristlasel hüüda Jumalat: "Abba!", "Isa!", ning näha igas teises kristlases Kristuse müstilise Ihu liiget, tunda igas inimeses ära oma vend ja teekaaslane meie ühisel rännakul Jumala armastuse täiuse poole.

+ Justo Mullor García

Tallinnas 8. mail 1992,
Mons. Eduard Profittli SJ
Eesti apostellikuks administraatoriks
nimetamise 61. aastapäeval.

Tõlge: Maarja Kaplinski

Mälestusi ja olevikupilte Kodasemast

Roosna-Alliku lähedal, väikeses Kodasema külas asub maja, mis enne sõda oli jesuiitide koduks ning kus peeti katoliiklastele rekolektsioone ja laste suvelaagreid. Juba aasta otsa elab ja teeb seal remonditöid paljudele tuntud Fred Vendelin. Kuid ilmselt ei tea enamik meist sellest paigast, tema ajaloost ja otstarbest midagi täpsemat. Selle lünga täitmiseks käisin intervjuerimas Fredi ja kahte kohalikku elanikku.

Meenutab proua Helvi Polverk:

Kui mina 1934. aastal Kodasemale tulin, oli osa Esna mõisast veel püsti ja seal elas sees üks Liivaste nimeline inimene. See maja, millest hiljem tuli klooster, oli enne minu mehe töökoda, kloostrihoonete tekkis sellega, et töökojale ehitati kaks korrust peale, aga vundament jäi ikka sama suureks. Minu mees oli selline lukussepp, kes parandas neid viinavabrikuid ja võitõstusi ja üldse mida talude juures peenraua asju vaja oli. Esimese sõja aeg oli ta olnud saksa sõjaväes ja seal seda lukusepatööd õppinud. Pärast seda kui katoliku kirik selle maatüki endale ostis, käis ehitustöö seal kiiresti - palgati palju töömehi.

Muidu meil selle kloostrirahvaga eriti suurt pistmist ei olnud, hoidsid nad ju rohkem omaette. Ainult vend Kanski mäletan hästi. Ta tuli siia kohe alguses, siis kui maja ehitati, ja oli justkui selle maja valdaja. Alguses kloostrit ei olnud ja nad elasid mõisavalitseja majas, mis siis veel alles oli. Üks inglasest preester oli ka siin, kes õpetas noortele oma keelt. Ta oli nooremapiolne, aga ta kadus väga äkitselt. Nimi ei ole mul kahjuks meeles. 1937. aastal tuli üks

kandidaat, kelle kohta öeldi, et nad pidivad ta Rooma saatma.

Sõja järel jäi Kanski üksinda siia. Ta kasvas kartuleid ja pidas kanu - sellest elaski. Pühapäeviti käis ta Tallinnas Vene tänaval jumalateenistusel, võttis alati mune ka kaasa. Üldse oli ta väga vastutulelik inimene. Meestele oli tal alati suitsu pakkuda, ja kui ta midagi müüs, siis mitte kunagi kasu pärast. Meie perega oli ta rohkem seotud, nad sobisid hästi minu mehega - rääkisid vene keeles, siis õppisin mina ka nende käest vene keelt. Mees ei olnud mul küll tihti kodus, sest ta rändas ringi, käis mööda meiereisid masinaid parandamas.

Maja otsas oli neil kabel, käisin oma tütre Pilviga ka vahel seal. Mäletan et üks laul oli neil meie, luterlastega, ühine. Mina laulsin kaasa ja siis nad hakkasivadki minu järgi neid laulusid seadma. Ega ma üksinda käinud, eks need kohapealsed kõik käisivad. Kui sõda tuli, siis me kõik palusime sõja lõppu ja kui meie palve täitus, siis oli suur rõõm. Sõda lõppes just siis kui me kirikus olime. See ei unune. Kodasemast käis ka rinne üle. Algul sõitsid venelased õõsel suure killavooriga kohale, aga päeval sakslased ründasid ka. Meie läksime koos Kanskiga kloostrit keldrisse varjule. Klooster pihta ei saanud. Sõja ajal käis siit ka inimesi läbi. Üks poola nunn, Anna Straszek, kes on tänini mu südame küljes, oli Esna haiglas õeks. Kui ta tagasi Poolasse läks siis arstil oli väga kahju - nii tublit inimest polnud enam kusagilt võtta. Üks teine poola nunn oli veel, aga tema oli lühikest aega ja tema nime ma ei mäleta. Preestreid siis enam ei olnud, nad kõik vangistati.

Kui Kanskil võeti maja käest ära, tõi ta oma kanad meie juurde, sest kloostrit juures ei lubatud neid enam pidada. Pärast välja teda ei aetud, kuid ta pidi oma väikse toa eest üüri maksma. Kui Kanski viimaks haigeks jäi, siis mina ravisin teda, mäletan et enne surma olid tal suured valud. Kanski vist kirjutas, et ta on haige ja ühel päeval tuli paater Krumpans Tallinnast siia ja sookutas ta Esna haiglasse. Käisin Kanski igat

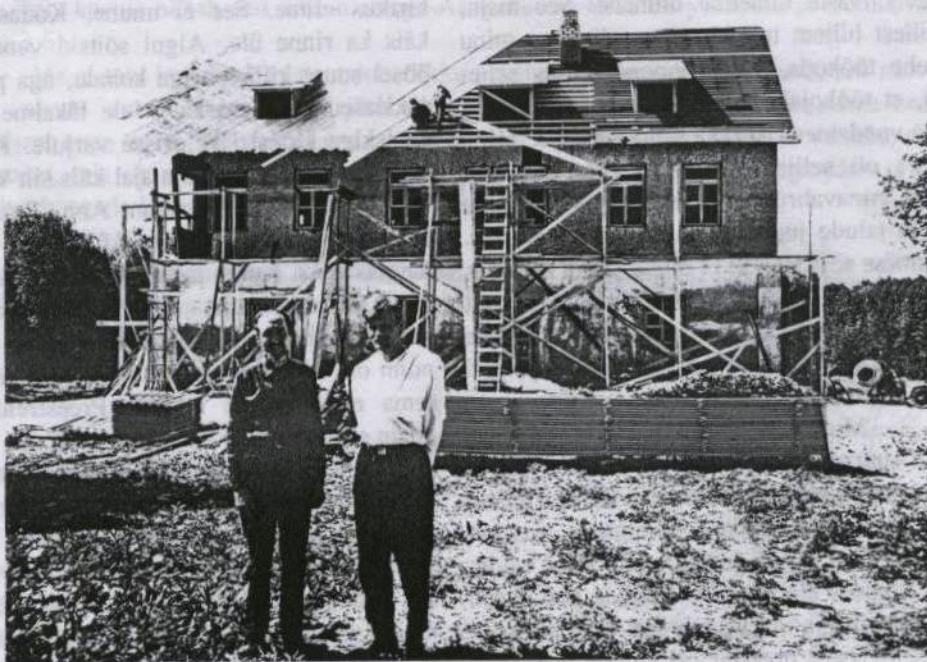
päev vaatamas ja söötmas. Kui ta suri, siis viisin ja matsin ta Tallinnasse, preester Krumpansi ema kõrvale, sinna kuhu ka pater Verling on maetud. Matuseraha oli tal endal kogutud, nii et kui me Tallinnast tagasi jõudsime, kogusime kõik tema sõbrad kokku ja pidasime matuse ära. Tema mälestus jäi Kodasemale väga pühaks, sest ta oli toonud siia palju oma usu tõdesid. Ta elas niisugust erilist elu. Kahju ainult et lõpus, haiglas, ei olnud ta enam päris mõistuse juures. Kõik tema asjad jäid minule, mina pidin tema toa üle andma. Kloostrist tehti kolhoosikeskus, ja mina töötasin seal raamatupidajana. See ei olnud mulle kerge, liiga palju oli teistsuguseid mälestusi. Lõpuks tehti sellest majast ladu.

Nüüd on kõik taas ärkamas. Julge mees on see Fred. Kas me mõistame teda ainult abistada. Palju on neid, kes mõistavad, mida ta tahab teha? Aga kui siin jälle umalateenistused hakkavad, siis tulen mina ka. Bussid praegu ei käi ja Jumal on üks.

Proua Liisi liibis:

Mina hakkasin mäletama kloostrit alles 1939. aastast, kui ma Kodasemale elama asusin. Minu ajal oli kõik juba valmis ehitatud. Pühapäeviti peeti siin jumalateenistusi ja Lihavõttepühade ajal. Öhta pidasid ja hommikul pidasid ja. Neljakümnendal aastal olin ma jälle mõnda aega kottu ära.

Inimestest mäletan muidugi Kanskit ja Profittlichit - ka tema käis tihti siin. Mäletan veel isa Vassili Bourgeois'd, tema oli niisugune pikk mees. Noorematest mäletan Reginaldi (Sorokin - toim.), kes oli noor poiss, ja Vollit (Voldemar Ugarenko - toim.). Volli käis mineva aasta siin, ma ei tundnud äragi, nägi teine nii nooruslik välja. Siis oli siin veel üks Entsmanni proua ja tema poeg Vova käis ka, aga tema oli väga südamehaige. Kui ta meil käis siis tema kaelasooned liikusid kohe kui ta kloostri juurest siia sai. Sõja aeg olid nad koos emaga siin teisel pool raudteed ühes talus. Te-

Pildil: Kodasema maja.

ma õe nimi oli Lepman, käis ka vahel siin. Nii et Entsmann ja Lepman.

Siin käis kloostri poolt üldse palju rahvast, käisid meie talust piima toomas. Ühel naisel oli suur must koer. Käisin vahel jumalateenistusel ka, siis Vova see viskas seal seda suitsu. Ja Lihavõtte laupä õhtal oli ikka ilus see jumalateenistus. Palju rahvast tuli kokku. Vanemad inimesed käisid iga pühapäev seal, neil oli hea lähedal käia. Eks siis said paljud kloostrirahvaga tuttavaks kui maja ehitati, suurem osa mehi palgati ju kohapealt. Paater Verlingit mäletan ka, tema tuli Siberist tagasi ja tal oli kõhuhaav. Mina pesin tema särke. Olid niisugused pikad, ütles et nii on hea soe. Kanski rääkis, et surres oli ta valu pärast karjunud.

Kloostri majast viidi kolhoosi kontor hiljem ära ja tehti elumajaks. Aga elanikud seal ei püsinud, tulid ja läksid varsti. Viimane maja elanik oli Hilda-tädi. Siis oli maja veel korras, aga kui tema vanadekodusse viidi, löödi uksetahvlid sisse ja aknad lõhuti ära.

Fred:

Eesti katoliku kirik, täpsemalt "Katoliku Haridusselts", ostis maatüki Kodasemal 1935. aastal. Tundub et sisseelamisega läks paar aastat aega. 1937. aastal jõudis töökoja majaks ümberehitamine lõpule. Viimane aruanne laste suvelaagri toimumise kohta Kodasemal pärineb 1940. aastast. Piiskop Profittlichi aruandest selgub, et sellel osales 32 last. Samal ajal oli Kodasema maamaja ikka kloostri moodi ka, sest teine korrus oli olnud klausuur, kuhu kloostri külalisi kunagi ei lastud - sellest räägivad ka kõik kohalikud elanikud. Parimatel aegadel elas kloostriosas 8 inimest: 4 preestrit ja 4 ilmikvenda. Siin oli peale Kanski veel üks hollandlasest vene keele professor ja üks saksa keele professor.

Lootus kloostri tagasisaamiseks tekkis pärast perestroikat, 1989. aastal. Siis andsimegi kohalikule Roosna-Alliku sovhoosile avalduse sisse, et me soovime oma

maja tagasi. Hakkasin otsima pabereid, mis tõestaksid, et maja ja maa tõesti katoliku kirikule kuulusid. 1991. aastal anti maja meie ametlikult tagasi. Majal oli õnneks korralik katus peal, kuid aknad olid puruks löödud, ja nii oli ta seisnud umbes 10 aastat. Ühes kohas oli lagi läbi mädanend ja sisse kukkud. Kõik ruumid vajasisid kapitaalremonti. Alumise korruse tubades olid mustlased nutriaid pidanud ja sealsed puupõrandad olid näriliste hambateritaja rollis oma näo kaotanud. Täna on kapitaalremont lõppenud ainult neljas toas alumisel korrusel. Praegu nõuab ainuüksi maja korda tegemine palju raha. Kõige kiiremas korras on vaja sisse panna küttesüsteem, elekter ja kanalisatsioon - siis saab siin sees juba elada.

Maa tagasisaamine ootab maaseaduse vastuvõtmist. Kirikule kuulus siin 33 hektarit, millest 7 ha on endine Esna mõisa park, mis muidugi samuti vajab korda tegemist, 14 ha on põllumaa, ülejäänud maaosa katab mets.

Muidugi unistame me, et ka Eestis avaks oma ukse mõni tõeline klooster, ja on võimalik, et ka kiriku valdused Kodasemal saavad teenima seda otstarvet, kuid rekolektsioonide ja suvelaagrite paigaks saab see maja igal juhul, ka siis, kui me välismaalt kedagi juurde ei saa.

Taas kord on leidnud kinnitust tõdemus, et kui ei leidu inimest, kes mingile konkreetsele alale pühendub ja seda südamega teeb, jääb palju tähtsaid asju ripakile ja tegemata (kuid ükskõikselt ja "üle nurga" tehtu on enamasti veelgi halvem). Kui selline inimene leidub, on ta kuldaväärt - püüdkem tema tööd ja ohvrit siis ka hinnata. Toetagem teda, et ta jaksaks, ärgem pangem võimaluse avanedes talle jalga taha, kuigi see on viimasel ajal Eestimaal nii moes, ning mõelgem ja küsigem, millega saaksime teda omalt poolt konkreetselt aidata.

Kodasemal käis isa Rein Öunapuu

Ülestõusmispühal tulid lapsed armulauale...

Eestlastest katoliiklaste esimesele põlvkonnale on lisandunud teine

Esimene sõjajärgne eestlaste põlvkond tuli katoliku kirikusse 10 - 15 aastat tagasi. Tänavu kevadel saime tunnistuse sellest, et nad on suutnud oma lastele heaks eeskujuks olla. Koos Ülestõusmispühadega toimus 19. aprillil Tallinna koguduses teinegi tähtis sündmus. Esmakordselt pärast sõda tuli Tallinna kirikus esimesele armulauale nii rohkearvuliselt lapsi, kokku kaheksateist.

Koguduse tänu ning laste ja nende vanemate kiidusõnad on ära teeninud Ene Mellov ja Erika Vatsel ning nende abilised, kes kulutasid palju aega ja energiat, et lapsi selleks sündmuseks ette valmistada. Koguduse südamele aga peaks jääma kõigi oma uute liikmete, nii väikeste kui suurte eest palvetamine.

Siin aga päevakangelased ise (foto: Oleg Mellov)

Karmo-Johannes Heinsalu
Rasmus Jurkatam
Marius Järvi
Miina-Maria Järvi
Maria Jürisson
Mihkel Jürisson

Ramananda Leif
Jüri Lotman
David Mellov
Laura Peterson
Helen-Liis Ridbeck
Siim Ridbeck

Diana Sammelseg
Johannes Siitan
Joosep Siitan
Peeter Siitan
Taavi Tulev
Varro Vooglaid

...Nelipühil täiskasvanud kinnitamisele

Nelipühil, 7.6 oli Tallinna kirikus ilus sündmus: piiskop Justo Mullor Garcia jagas Kinnitamise sakramenti 47-le koguduse liikmele. Esimest korda sõja järel tegi seda meie oma piiskop. Kahjuks ei pidanud viis inimest vajalikuks end enne ega pärast kinnitamist registreerida, seetõttu ei tea toimetus ega kirikukirjad nende nimesid. Loodetavasti kasvavad inimesed tulevikus välja niisugusest nõukogulikust mõtlemisviisist. (Foto: Allan Alajaan)

Karis Katariina Allkivi, Zosja Teresa Ambros, Diana Katariina Dello, Janina Anna Drabionek, Adele Maria Teresa Dzidzaria, Urve Maarja Dzidzaria, Aive Agatha Haljand, Hans Henrik Hansen, Ülle Kristina Teresa Heinsalu, Hindrek Johannes Hinrikus, Stefania Janina Jankun, Tiina Maarja Jürisson, Kaidi Dominica Isabel Kallikivi, Kert Gabriel Kits, Kai Katariina Petronilla Kiudsoo, Eva Adele Hilda Kolli, Mart Benedictus Kont, Jadwiga Helena Kunszynowicz, Lilja Maria Katariina Luhse, Ra Peetrus Paulus Luhse, Helena Teresa Maksimova, Kerttu Gertrud Victoria Mitz, Aivar Sebastian Oja, Indrek Augustinus Oper, Kersti Kristina Pappel, Kaja Katariina Post, Helve Teresa Pärnits, Ilmar Joosep Pärnits, Aive Agnes Maria Rumm, Triin Katariina Agnes Sarapik, Rainer Franciscus Sarnet, Urve Maria Cecilia Siipsen, Arnold Patrick Sinisalu, Lilia Maria Sink, Stanislav Johannes Stepashko, Reet Margarita Rosa Talimaa, Jaan Johannes Tepp, Irina Maria Titova, Toivo Johannes Tulev, Uve Brendan Untera, Bronislava Adelfina Urvik, Fred Franciscus Benedictus Vendelin.

Euroopa ülesehitamine pärast kommunismi hävingut

Pärast Berliini müüri varisemist ei eksisteeri enam raudset eesriiet nähtaval kujul. Ent kui ei võeta arvesse asjaolusid, võib arvamus seina kadumisest osutada kaheldavaks ja elukaugeks.

Marksistlik kogemus, isegi kui ta jäi paljudele pealispidnoseks, on jätnud sügavaid jälgi hinge- ja vaimuella. Paljud inimesed on harjunud sellega, et nad ei mõtle, ei räägi, ei tegutse ega kompromiteeri end, vaid hoiduvad osalemast.

Kommunism osutus negatiivseks majandusele, kultuurile ja paljude maade, sealhulgas Baltimaade terviklikule arengule. Ent võib-olla on veelgi suurem kahju see, mis on tekitatud inimese psüühikale, sest seles peituvad igasuguse loominguilisuse ja arengu juured. See mis juhtub ihuliikmaga, mida pole pikka aega treenitud, on juhtunud ka paljude inimeste psüühikaga - kui mõelda olukorrale, kus pidi oma mõtteid peitma, teesklema, tagasi hoidma religioosseid tundeid, olema valvas, et mitte silma paista, et mitte olla rahva arvamus ja võimude poolt sihikule võetud.

Nüüd on ülimalt vajalik, et kõik inimesed, kes teadvustavad oma inimväärikust, eriti kristlased, kes teavad oma hinge hinda ja teiste hingede väärtust, võtaksid seesuguses olukorras kindla hoiaku. "Peab mõtlema," ütles Fellini filmis "Tee" (*"La Strada"*) väike elavaloomuline Giulietta. See lause oleks justkui kaasaegse ilmiku reaktsioon Püha Gregorius Suure üleskutsele kristlastele: "Tunne, kristlane, oma väärrikust." End tunnetada ja mõtelda - need on Ida-Euroopa ülesehitamise ja kahe Euroopa vahelise kindla dialoogi kaks eeldust.

Kui neist eeldustest jääb vajaka, on tegu ränga mõlemapoolse riskiga. Esiteks on oht soosida, kuigi alateadlikult, neid võimustruktuure, mis rohkem kui pool sajandit takistasid progressi ja arengut, ehkki nad tegutsevad nüüd diskreetsetes vormides. Teiseks on oht, et säilib barjäär kahe Euroopa vahel. Selle all kannataks tugevasti ka Lääne-Euroopa. Konstateerides vaimset, sotsiaalset ja poliitilist mahajäämüst "teises Euroopas", mis pole küll enam punane, kuid ikkagi "endiskommunistlik", on Lääne-Euroopal oht endasse sulguda ja muutuda seeläbi skeptiliseks, egoistlikuks. Ka Ida-Euroopal on oht endasse sulguda ja ajaloorongist maha jääda veel pika aja vältel. Läänest võib kujuneda piiramatute vabaduste Euroopa (kus ainsaks moraalseks piduriks on ajutine avalik kord, kuna see tugineb avalikule arvamusele) ja Ida võib jääda piiratud vabadustega Euroopaks, mis ei arene iial täielikult välja.

Kui tahetakse vältida sääraseid ohte, peab tervikliku Euroopa ülesehitamiseks tegema läbi suure kollektiivse teadvuse kujunemise eksami mõlemas Euroopas. See Euroopa, mis pärast 2. Maailmasõda jäi liberaalseks, peab endalt küsima: mida me oleme teinud oma vabadusega, et meil võib-olla kuritegevus, narkomaania, moraali allakäik, lõputu perekonnakriis, instinktidel põhinev egoistlik tarbijalikkus. See Euroopa aga, kus valitses rõhumine, peab endalt küsima: mida teha selleks, et ennistada kodanikes - perekondades, noortes, koolielus ja rahvaesindustes - omaenda vabaduse ja teiste vabaduse tunnetus, vastutustunne, loominguilise riski tunne, osaluse tunne.

Berliini müüri langemises ei peaks nägema ühe etapi lõppu; pigem tuleks seda vaadelda kui ust, mis avaneb tulevikku, kust kõlavad vastu eurooplase väärikus ja tema kristlikud traditsioonid. Üks arvestatav valem võiks olla niisugune: loeme kõik sagedamini Evangeeliumi ja paneme sordii-ni alla (Idas) mälestused Marxist ja (Läänes) majandusmeeste väited, et ainult rahamoraal loeb. Lõppude lõpuks on kahe süsteemi erinevustele vaatamata mõlemas Euroopas ühtmoodi mõeldud liialt palju majandusele ja liialt vähe eetikale.

Euroopa kindel ülesehitamine saab teoks siis, kui minnakse oma eetiliste juurte juurde, milleks on: Evangeelium ja tema sõnum inimese suurusest läbi Kolmainu teise isiku Lihakssaamise; Platoni ja Aristotelese mõtteviis, kus vabaduses nähakse vastutuse ja voo- ruse allikat, mitte instinktide ja kirgede mängukanni; rooma õigus, mis

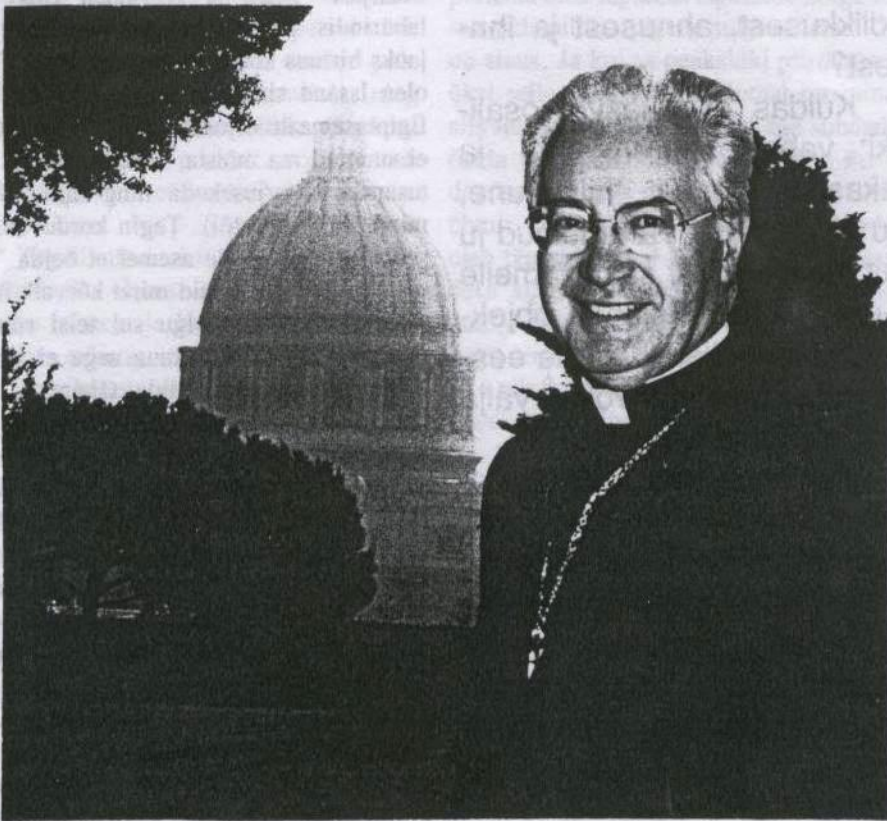
kindlustab korra, ja anglo-saksi õigus, mis kindlustab sallivuse.

Suured kristlased Schuman, De Gasperi, Adenauer olid esimesed, kes kujutasid ette tänapäeva Euroopat. Aga nende mõte pole mitte alati au sees olnud. Nende Euroopa tähendas eelkõige vaimset Euroopat, mitte pelgalt majanduslikult jõukat Euroopat. Nüüd on kogu Euroopa kristlastel ülesanne süüdata taas nende ideeline ja sotsiaalne tuli.

+ Justo Mullor García

Tõlge: Ülar Ploom

Seekordne artikkel ei ole kirjutatud spetsiaalselt meile, vaid avaldamiseks Eesti ajakirjanduses.

Uskuda Kristusesse Miks just tingimata põlvili?

isa Mieczyslaw Malinski

(algus KE nr 2/89)

III osa

Kas sa usud Pühasse Vaimusse

Kuidas olla inimene - kuidas olla kristlane? Kuidas vabaneda hirmust, laiskusest, omakasupüüdlikkusest, ahnusest ja inhususest?

Kuidas olla kasvõi osaliseltki vaba, suuremeelne ja omakasupüüdmatu - niisugune, nagu oli Jeesus? Ta ei tulnud ju ainult selleks, et saada meile kultuse ja adoratsiooni objektiks, vaid ka selleks, et olla eeskuju, mille alusel me võime välja kujundada oma isiksuse.

Kuidas jõuda selleni, et meisse asuks Püha Vaim, kes lähtub Isast ja Pojast? See on küsimus, millele leiame vastuse Jeesuse poolt asutatud Kirikust - Kirikust tema kõige tähtsama institutsiooniga, mis tal on meile pakkuda - pühima Armulaua-sakramendiga.

Võibolla tuleb sullegi tuttav ette niisugune pilt su lapsepõlvkodust: "Taa taa Jeesuke, Matike läheb magama". Siis oli kõik veel hästi. Jeesuke nägi, Jeesuke kuulis, Jeesuke naeratas, Jeesuke oli pahane. Kõik lõppes sel hetkel kui vanemad otsustasid, et Matike on juba küllalt suur et hakata palveid pähe õppima. Siis algas piinarikas tuupimine, arusaamatute sõnade väänamine, mida vanemad teraval toonil, tüütuseni korrates ette nämmutasid.

"Mina usun Jumalasse" - see oli minu jaoks sügav mets, milles tuli käia väga ettevaatlikult, et mitte ära eksida. Sest "kes on saanud Pühast Vaimust" pealt oli üsna kerge libiseda "üht Püha Üleilmset kirikut" peale ja kähku kogu loole punkt panna. Või siis vastupidi: "mina usun Pühasse Vaimusse" pealt "kes on ilmale toodud neitsist Maarjast" peale ja keerutada ringi nagu labürindis. Jumala kümme käsku oli minu jaoks hirmus kõrge trepp, mis algas: "Mina olen Issand sinu Jumal, kes tõi sind välja Egiptusemaalt orjusekojast" (mitte kuidagi ei suutnud ma mõista, misasi oli see Egiptusemaa ja orjusekoda ning millal Issand mind sealt välja tõi). Tegin korduvaid, sisseõpitud vigu. Selle asemel et öelda "Ärgu olgu sul teisi Jumalaid minu kõrval" ütlesin mina aina: "Ärgu olgu sul teisi rumalaid minu kõrval". Väga kaua aega ei suutnud ma sugugi mõista, mida tähendab: "Ära riku abielu" ja veel saladuslikum oli minu jaoks eesli, härja ja naise himustamine. Lõpuks, pärast kümnet käsku, hakkas valgemaks minema: "Issanda Ingel" - ja pikk palvekord oligi otsas. Kuid peagi läks see kõik lahti juba igaõhtuses konveierikorras: "Ja nüüd pesema, palvetama ja magama!"

"Issand Jumal", mõtlesin mina, "on nõnda suur härra, et ta laseb endale nii õhtul kui hommikul palveid lugeda. Niisamuti nagu tuleb pesta, süüa õhtust, nõnda tuleb ka palveid lugeda". Aja jooksul kujunes kõik harjumuseks. Palve sai ära vuristatud

lausa uskumatu kiirusega. Võis jõuda isegi niisuguse seisundini: "Mamma, kas ma täna juba lugesein oma palve?" "Ei näinud". Ahah, siis tuleb see igaks juhaks leierkasti moodi ära vuristada... Kuni ükskord tuleb päev, mil inimene mõtleb endamisi: "Milleks mulle see kõik?", ja lakkab palveid lugemast. Ja kui ei lakkagi, siis ainult see pärast, et "teenida endale taevariiki". Sellepärast käib ta pühapäeviti missal - võibolla isegi ei istu, vaid seisab kogu teenistuse püsti, kuulab tähelepanelikult jutlust, kuigi see talle ei meeldi, laulab kirikulaule mis talle eriti korda ei lähe, teeb palve ajal vältavalt ristimärki, vaatab jumalakartlikult pilgul pühapilti - "sest see kõik läheb kirja".

See kõik ei ole veel religioon. Teoreetiliselt võttes võib elada sada aastat, lugeda iga päev nii hommiku- kui õhtupalvet ja käia igal pühapäeval kirikus, olemata seejuures sugugi usklik. Aimuüksi formaalne kohusetäitmine ei ole Jumala ees religioon. Võib jõuda selleni, et inimene ei tunne mingit vajadust individuaalseks palveks või ühispalveks teistega, ja tema elutões pole midagi, mis lähendaks teda Jumalale, ning kõik mida ta teeb on ainult selleks, et pärast surma mitte põrgusse minna... või kes teab milleks - et suruda endas maha mingit alateadlikku hirmu.

Tegelikult peaks religioosse kasvatuse eesmärgiks olema võõristusemüüri kõrvaldamine inimese ja Jumala vahelt. Lapsel tuleb aidata mõista, et ka temas elab Jumal. Jumal, ilma kellela oleks raske minna läbi elu, kes on vajalik mitte ainult siis, kui inimesele liiga tehakse, kui ta adub tühjust enda ümber, tunneb end mahajäetuna, kui argipäevarutiin rõhub teda ja surma vari hirmutab, kui tekib vastikus iseenda vastu. Juba siis, kui inimene on veel laps, peab Jumal olema tema juures, käima temaga koos koolis, tegema koduülesandeid, käima poes, aitama kodustes töödes lihtsalt ühes temaga.

Uskliku inimese kasvatamise vahendite hulgas on palve üks esmatähtsat. Aga nii nagu lugema õpetamise juures ei anta lapsele kätte teaduslikku traktaati, vaid

alustatakse "Aadul oli kiisu", nii ei tohiks ka palve õpetamist alustada "Meie Isa" palvest. See tuleb hiljem. Mingil juhul ei tohi teha palvest katekismuse lühikokkuvõtet, panna last iga päev üles lugema seitset surmapattu või halastustegu. Isegi "Mina usun Jumalasse" tuleks mõneks ajaks edasi lükata. Alustada tuleb kõige lihtsamate palvetega, mis on koostatud lapse psüühikat arvestades, et äratada temas religioosseid läbielamisi. Ühe vormi juurde ei tohi jääda liiga kauaks, et see ei kaotaks oma sisu.

Aga nüüd pöördun ma sinu enda poole. Kas sa palvetad? Ja kui palvetad, siis kuidas? See pole sugugi tühi asi, sest kui sa lakkad palvetamast, kaotad usu. Sellepärast ma palun sind: hoiu kinni nendest kahest asjast: hommiku- ja õhtupalvest. Kui sa oled neist loobunud sellepärast, et sind on ära tüüdanud vormid, mis pärinevad su lapseeas, siis heida need vormid kõrvale. Samuti ära otsi enam Jumalat seina pealt (sinna pidid sa oma lapseeas riputama kõige kaunima pühapildi), pigem sulge silmad. Jumal on sinus. Ja kui sa peaksidki piirduma ainuüksi selle tunnetusega "Jumal on minus" - siis sellestki on küllalt. Kui aga suudad veel öelda igal hommikul: "Sinu kätte ma usaldan iseenda, aita mind sellel päeval", ja igal õhtul: "Ma pühendan Sulle kõik, mis ma olen tänasel päeval head teinud ja palun andeks kõige eest, millega olen. Sind solvanud" - siis on veelgi parem. Ja kui sa lased kogu oma päeva mõttes silme eest läbi joosta - siis on hoopis hästi. Saa minus aru - ma ei veena sind palvevormelitest loobuma, aga kui sa nende pärast tahad loobuda palvest üldse, siis loobu pigem vormelitest. Kindlasti tuleb hetk, mil sa "avastad" nad uuesti ja mõistad nende sügavust ja ilu.

Proovi niisugust meetodit: kui oled hommikul ärrganud, tõuse põlvedele istuma - see ei tähenda midagi, et oled alles poolledid ärkvel ja oma sisimas alles magad. Ära veena end, et sul pole aega. Palveta nii mitu minutit kui sul aega on - pikemalt või lühemalt. Õhtul põlvita enne kui voodisse vajud ja ära kinnita endale, et oled väga väsinud

ja on juba hilja. Ära lasku formalismi: ära loo sõnalist skeemi, väldi ilukõnet ja lihvitud sõnastusi. Pöördu Jumala poole nii lihtsalt kui oskad, nagu Isiku, mitte pühakuju poole, Isiku poole kes sind armastab ja ootab et sa talle lähemale tuleksid. Ära kaota lootust, kui see alguses "ei võta vedu". Kindlasti pole kerge hästi palvetada, kuid pea meeles, et Jumal võtab heameelega vastu juba sinu hea tahtmise Temaga kohtuda.

Milleks käia teatris?

Kes on kunstnikud? Kunstnikud on inimesed, kes suudavad näha tähtsaid asju täie teravusega, kui teised näevad neid ainult justkui läbi udu. Need on inimesed, kes suudavad sügavuti läbi elada inimeksistentsi suurimaid tõdesid, mida teised ainult pinnapealselt aduvad. Need on inimesed, kes suudavad lihtsal, ümberkaudsetele arusaadaval kujul väljendada seda mida tunnevad.

Järelikut suudavad kunstnikud mitte ainult n ä h a I l u, Headust, Tõde nende täiuses, näha kurjust, rumalust, inetust, inimlikku omakasupüüdlikkust, vaid suudavad anda neist tõsiasjadest ka tunnistust. Sest nad ei saa seda ilmutust, armu - või, nagu mõned ütlevad, inspiratsiooni - endale jätta. Nad tahavad e d a s i a n d a seda, mille nad ise läbi elasid, olgu see siis vaimustus või vastikustunne, et näidata inimestele teed, hoiatada ohu eest. Sellepärast nad kogu aeg tunnistavadki. Tunnistavad, et inimese ja tema egoismi, väiksemate või suuremate töökeste-tegemiste taga on tõeline Ülesanne. Ja sellele nad pühendavadki oma elu.

Niisiis ei piisa kunstiteose sünniks ainuüksi avatusesest inimeste maailma murede suhtes, vaid siia peab lisanduma ka anne, võime anda seesmisele läbielamisele niisugune välispidine vorm, et see leiaks inimestes vastukaja, et see muutuks intersubjektiiivseks, et see ei oleks ainult "minu tähelepanek" - kunstnikule endale privaatseks kasutamiseks - vaid tähelepanek kõigi

inimeste jaoks, et igaüks, kes tuleb teatrietendusele, kontserdile, maalikunsti näitusele, võtab kätte raamatu, tunneks endas sedasama muusikat mis kõlas autori sisemaailmas, et temas ärkaks, hakkaks liikuma seesama inimlik tõelisuus, millest kunst on välja kasvanud. Sellepärast istubki autor tundide viisi, lummatuna ühe lause külge jutustusest, ühe tekstilõigu külge, kahe sõna külge poeesias, istub ühe joone, filmikaadri või värvilaigu kohal, et kunsti vastuvõtjad tunneksid sedasama mida tundis tema. Kunst tahab aidata inimesel inimene olla.

Vahel teame kunstnikke nimepidi, mõned neist elasid väga ammu, mõned elavad tänini meie keskel. Kuid palju on ka neid kunsti suurteoseid, mille autorit me ei tea. Kellele me võlgneme tänu egiptuse kultuuri, etruskide, inkade, kreeklaste või roomlaste kunsti suurteoste eest? Ometi valgustavad need teosed inimkonda ja juhivad teda inimlikkuseteed.

Aga meie, kes me ei ole loojad? Kord rääkis üks Krakovis töötav giid huvitavast nähtusest: ka kõige lobisemishimulisesmates ekskursioonigruppides tekib häävaikus, kui nad jõuavad "Collegium Maiumi" õuele.

Ka meie oleme kunstnikega ühest savist, ainult natuke tuimemast. Meie tuleme võtma.

Nii see juba kord on, et ka kõige huvitavam töö väsitab, kurnab nii füüsiliselt kui vaimselt, ja seda kiiremini, mida jäägitumalt sa sellele andud. Paned mängu kogu oma jõu ja oled lõpuks nagu tühjaks pigistatud sidrun. Inimesed hakkavad sulle närvidele käima, need, kelle heaks sa töötad, piinavad sind ära oma nõudmistega. Üha enam hakkab sinus maad võtma tüdimus, algne nooruslik õhin vaibub. Sulle hakkab tunduma, et pind kaob su jalge alt, sinu elu mõte hakkab ähmaseks muutuma. Sul tekib kiusatus loobuda senisest eluviisist ja käituda nii nagu kõik teised - astuda kahe jalaga keset elu ja mõelda lõpuks ka iseendale. Inimesed ei märka sinu ohvrit niikuinii, nad ainult kasutavad sind ära.

Siis ongi vaja kunstielamust - nagu söömu vett janusele. See pole "kultuurne ajaviide" - milline jube määratlus! Ma kordan, kunst pole kultuurne ajaviide. Sa käid selleks teatris, kinos, loed raamatuid, külastad näitusi, et see avaldaks sulle mõju, ärataks sinus Headuse, Ilu, Õigluse, Aususe, Tõe - kuidas vaid soovid seda nimetada. Miski puudutab sind. Muidugi, võib juhtuda, et esimesel korral sa "ei saa millestki aru". Hoopis teine asi on kuulata näiteks mõnd Bachi teost kahekümneviendat korra. Siis hakkad mõistma, et sinus on midagi liikvele läinud, midagi sünnib sinuga.

Võibolla ongi just see kõige tabavam määratlus: m i d a g i s ü n n i b s i n u g a. Kunsti vahendusel ei arutle me ju lausa intellektuaalselt headuse ja kurjuse, ilu ja inetuse, õigluse ja ülekohtu vahekorrdi. Sellega tegeleb teadus. Kunstiteos ei informeerid meid, vaid omapäraste vahendite abil kutsu b m e i s e s i l e vastukaja nendele elutõdedele. Ja kui ta sisaldabki mingit teavet, siis on see teisejärguline. Kunst toob meid tagasi inimlikkuse juurde; kunsti vahendusel saab inimlikkus kogu oma suuruses meie olemuseks.

Milleks käia kirikus?

Kas liturgial on kunstiga midagi ühist? Ka suured prohvetid ja pühakud elasid läbi seda mida meiegi, kuid nemad lausa uskumatu teravusega - et elutõelisuse juur ja kõige olemise alus, meie tegevuse mõte on Keegi. Mingil üleloomulikult õnne- või meelegeitmomendil mõistsid nad üleva armastuse või kahetsuse läbi, et Tema on Ilu, Tõde, Headus, Õiglus, Seadus ja Arm. Nad jõudsid arusaamisele, et see Tema ei ole mitte Idee, vaid Isik - trandtsendentne "Sina", kes samal ajal hõlmab kogu su olemuse ja maailmatunnetuse. Nad ei suutnud jätta seda ilmutust ainult endale, ei suutnud elada nii nagu varem, vaid tahtsid selle iga hinna eest edasi anda teistele inimestele, et need ei unustaks Jumalat ning pöörduksid ära oma

kurjusest ja ebaaususest, elaksid Tões ja Õiguses. Me ei tea, milline prohvet või pühak kuhjas esimesena kivid altariks, tõi Jumalale ohvri, laulis Talle ülistuslaulu, püüdis ilmutatut kuidagi väljendada. Nii tekkiski liturgia, milles võime leida kõiki kunstiteose elemente: poeetilist väljendusviisi, laulu, zheste ja valgust, sümboolseid talitusi. Muidugimõista on liturgia midagi veelgi enam kui kunstiteos. See ei ole maal mida vaadatakse, muusika mida kuulatakse, see pole ka teater. Liturgia on ü h i n e t e e n i m i n e, teeniv vaimulik ja kogudus ei jagune näitlejateks ja pealtvaatajateks. Eesmärk on siiski analoogiline: kõik vahendid kutsutakse ellu selleks, et äratada osavõtjates usku Tema vastu, kes on Jumal, kes pole Idee vaid Isik, kes on kaugemal kui tähed ja lähemal kui inimene on iseendale.

Religioon ja usk on, vähemalt alustes ja lähtepunktides, omavahel kooskõlas. Religioon on usu v ä l j e n d u s isik-Jumala suhtes ja eeldab usu olemasolu. Ja vastupidi: religioon - osalemine jumalateenistustes, kirikulaulud, palvused - juhib meid usu juurde isik-Jumalasse, äratav meid Jumala reaalsuse. Kui see on nii, siis pead sa asetama religioossed elemendid oma elus vastavale kohale, et nad toetaksid sinu harmoonilist ärkamist elule koos Jumalaga, omakasupüüdmatale elule.

Miks harmoonilist? Sest mingit religioossete elementide ülekaalu vajadust sinu elus ju ei ole. Sa ei tohi seada end olukorda, kus jumalateenistused muutuvad su elu sisuks - kõige tähtsam on ju armastuse teostamine, aga religioon peab sind selles ainult aitama. Teisest küljest ei maksa end vaimset päris vaeseks teha seeläbi, et religioosset elemente, mis suunavad sind ausalt elama, on liiga vähe. Siis muutub sinu elu sinusoidiks: kui sa lähed kirikusse ja tõused palves liiga kõrgele, libised pärast vältimatult alla. Kuid sa ei tohi libiseda liiga sügavale, vaid pead jõudma jälle tõusujoonele. Elu on lainetamiseks liiga lühike, sellepärast pead sa kulgema stabiilse sirgjoonena "nulli" kohal.

Dominikaanide ordu ilmikharu

Kristlikku kirikusse kuuluvate ilmikute hulgas sündis XII - XIII sajandil nn patukahetsejate liikumine, samal ajal kui kasvas ka hereetikute, sh albigenslaste arv ning tung kiriku sisemisele uuendamisele tõi kaasa kerjusordude sünni. Aja vaim oli soodus vaesuse ideaali levikule, ning tihti esineva materialistlikkuse ja tulu saamisele suunatud äritegevuse tõttu ei suutnud väljakujunenud kloostrisüsteem inimesi enam veenda.

Patukahetsejate liikumisse kuuluvad rühmad olid omavahel väga erinevad. Näiteks *begiinid* olid iseseisvalt toime tulevad naised, kes elasid üheskoos kiriku või kabeli lähedal lihtsuse ja abielutuse (tsölibaadi) põhimõtteid järgides. Mõnede rühmade toiming oli otseselt suunatud albigenslaste liikumise vastu. Need rühmad olid loodud pidama au sees altarisakramenti, mille albigenslased koos muude sakramentidega ära keelasid, pidades kõike materiaalselt lubamatuks ja halvaks. Mõnedel rühmadel oli erinevaid vagasid eemärke. Need olid näiteks Maarja-rühmad, või sellised, mis pühendusid mõne kaitsepühaku mälestuse austamisele. Vahel kuulusid rühma ainult teatud ametiala esindajad, nii et neid oli raske eristada tsunftidest.

Need patukahetsejavennad ja -õed püüdsid elada täiuslikku kristlikku elu evangeeliumi vaimus "väljas maailmas". Mõned neist olid abielus, mõned andsid abielutustõotuse. Aastatel 1221-1228 said patukahetsejavennad oma reeglid, vanimad teadaolevad reeglid ilmikute rühmade "kes elasid oma majades". Sel ajal ei kuulunud need rühmad ühtegi kindlasse orduisse, vaid kohaliku piiskopi jurisdiktsiooni alla. Liikumine sai palju pooldajaid Prantsusmaal, Itaalias ja Saksamaal. Rühmade eest hoolit-

semine anti tihti äsjaloodud kerjusordude ülesandeks. Näiteks said frantsiskaanid 1247 paavst Innocetius IV-lt ülesande vastutada Itaalia patukahetsejavendade ja -õdede eest, kuid nad pidid seda ülesannet täitma vaid mõne aasta. Kölni dominikaanivennad jällegi pidid võtma oma hoolde nende kiriku lähedal asuvad 39 begiinide maja, mis allusid kõik nende vaimsele juhatausele. Paljud rühmad liitusid omal algatusel dominikaanide või frantsiskaanidega. Esimesena mainitud kasutasid musta rüüd, teised halli.

Aastal 1284 uuendas frantsiskaanivend **Claro Firenzest** patukahetsejavendade reeglid. "Mustad" patukahetsejate rühmad siiski sellele seadustikule ei allunud, vaid pöördusid jutlustajate ordu, dominikaanide, poole. Vastust ei pidanud nad kaua ootama. Tolleaegne dominikaanide orduülem **Munio Zamorast** tegi algatuse "Reegliks vendadele ja õdedele püha Dominicuse patukahetsuseordus, püha Dominicuse, kes on jutlustajavendade ordu alusepanija ja isa". Reeglistik avaldati aastal 1285. Selle kaudu said need erinevad patukahetsejate liikumisse kuuluvad rühmad, kellel oli dominikaanne värving, ühise formaalse organisatsiooni. Omalaadse mitteametliku õnnistuse sai see *regula* aastal 1286 paavst **Honorius IV**-lt, kes andis erivabastuse neile püha Dominicuse patukahetsejateordu liikmetele, kes elasid paikkondades, mille paavst oli pannud interdikti alla. Lõpliku paavstliku heakskiidu sai reeglistik siiski alles 26. juunil 1405, kui ta paavst **Innocentius VII** poolt kinnitati. Paavst **Eugenius IV** kinnitas selle uuesti aastal 1439.

Reeglistik määras muuhulgas kindlaks palvete lugemise korra, mis tol ajal tähendas ilmikutele kas nn "väikese officiumi" lugemist neitsi Maarja auks või teatud hulka "Meie Isa" palveid, mis loeti erinevate tunnivalvuste ajal. Peale selle kuulus siia veel määruseid paastu kohta, kuidas tuli suhtuda reeglite rikkumisse jne. Selles osas järgis ta oma eelkäijate väljakujunenud praktikat.

Munio *regula* erines siiski paari otustava tähtsusega seiga poolest kõikidest varasematest ilmikute reeglistikest. Esiteks andsid dominikaanirühmade ilmikud kuu- lekustootuse orduülemale. Niimoodi allusid nad otseselt jutlustajate vennaskonna jurisdiktsioonile, ja nad kuulusid esimesest hetkest alates orduusse selle autentse osana. See oli ainulaadne, midagi vastavat ei esinenud XIII sajandil üheski ordu. Fakt oli seda märkimisväärsem, et jutlustajate ordu oli algusest peale loodud ilmselgelt preestrite orduks, preesterkonna, ja seda kaudu ka kiriku uuendamiseks apostlite vaimus. Dominikaanide vennaskonna soov võtta enda kanda vastutus ilmikute integreerimise eest on selgelt märgatav esimese *regula* määrustes: näiteks nimetas orduülem rühmasid juhendavad vennad ning iga rühma liikmete hulgast ka priori või priorinna. Niisugused määrused olid siiski vastuolus ordu demokraatliku traditsiooniga, ja nad tühistatigi üsna pea.

Teiseks erines Munio reeglistik oma eelkäijatest selle poolest, et ta ei sisalda enam käske praktiliste halastustegude kohta, mis olid olnud kesksed patukahetsetajate reeglites. Selle asemel räägitakse halastava hingesuunnitluse tähtsusest ja palavast usutõe innust. On siis selge, et esimesest hetkest alates tehakse ilmikdominikaanid osalejateks sõna apostolaadis, selle erilaadse ülesandes nii kiriku kui maailma ees.

Dominikaanide patukahetsetajateordu liikmetel, eeskätt naistel, oli mitmeid nimetusi: *sorores de paenitentia*, *religiosae mulieres*, *beginae*, *bizochae*, *pinzocherae*, *mantellatae*. Nimetus "kolmas ordu" sündis alles hiljem. Mõned nendest rühmadest liitusid juba üsna alguses kommunitetideks, ja moodustasid niimoodi tõelise kolmanda ordu vennaskonna (esimene) ja kloostris elavate õdede (teine ordu) kõrvale. Nende kohta kasutati nimetust *Tertius ordo praedicatorum* (TOP). Niisuguseid nn dominikaaniõdede aktiivse haru kooskondi loodi väga arvukalt XV sajandil, näiteks oli neid Kons-

tanzi piiskopkonnas sel ajal kokku 27. Püha **Columba Rietost** pani aluse ühele kolmanda ordu kommuniteedile, mis saavutas tõelise õitsengu ja millesse kuulus umbes viiskümmend liiget. Osa sellistest rühmadest olid üsna nõrgalt organiseeritud, õed ei elanud klausuuris, nad osalesid jumalateenistustel mõnes lähiümbruse kirikus, pühendusid palvele ja erinevatele sotsiaaltöödele. Mõned andsid nunnatöötused, teised mitte. Osad kolmanda ordu rühmadest elasid ranges klausuuris sarnaselt teise ordu kontemplatiivsetele õdedele, ja paljud sellistest rühmadest liitusidki hiljem teise orduusse. Kuna aktiivsed õed elasid "maailmas" ja andsid nn lihtsad nunnatöötused, suhtuti neissegi kui tertsiaridesse, kolmanda ordu liikmetesse. Et eraldada neid ilmikutest, kasutati nende kohta nimetust *Tertius ordo regularis* (kloostrireegleid järgivad) ja ilmikute kohta *Tertius ordo saecularis* (maailmas elavad).

Munio ordureegel oli siiski mõeldud eeskätt ilmikutele, abielus olevatele ja vallalistele, meestele ja naistele, kes jäid oma kodudesse oma perede juurde. Selle reeglistiku sünd lisis tunduvalt dominikaanipere patukahetsejarühmade liikmeid Itaalias, eriti selle põhjaosas, kus liikumise mõju oli ühiskonnas küllaltki tugevalt märgatav.

Rootsis kogunes XIII sajandil **Petrus de Dacia** ümber hulk naisi, kelledest paljud kandsid ordurüüid. Üks nendest naistest oli püha Ingrid Skänningest, kes pani aluse esimesele nunnakloostriile Rootsimaal. XIV sajandil ei olnud kolmas ordu ilmselt kuigi levinud, sest ühtegi Munio ordureegli koopiat ei ole sellest sajandist leidunud. See-eest on aga leitud mitmeid koopiaid XV sajandist. Eelkõige oli Siena püha Katariina eeskuju ja tema kanoniseerimine aastal 1461 need tegurid, mis aitasid kaasa pika õitsenguperioodi sünnile. Sama sajandi lõpul lisati paljudes paikkondades ordureeglisse kohalikke direktiive, millega püüti piirata liikmete arvu. Näiteks avaldati 1490. aastal Lombardias dekreet, mille kohaselt ei tohtinud orduusse vastu võtta naisi, kes olid noo-

remad kui kolmekümne aastased, kellel ei olnud head iseloomuomadused või kellel ei olnud võimalust teenida endale elatist.

Peale ilmikute hakkasid kolmandasse orduusse liituma ka sekulaarvaimulikud, kes tundsid tõmmet dominikaanluse poole. Tavaliselt liitusid nad rühmadeks, keda dominikaani vennad juhatasid.

Tutvudes dominikaanide kalendriga võib saada hea ülevaate sellest, kui erinevaid saatusi kogesid ilmikdominikaanid. Liikumise esimestel sajanditel oli palju õndsakskiitmisi, ja naiste protsentuaalne osa on tähelepanuväärselt suur. Keskaegsete pühakute elulugude lugemiseks peab siiski üht-teist teadma toleaeegsest elust. Nendes lugudes on hunnikute viisi äärmuseni viidud patukahetsustegusid, äärmiselt konkreetseid, tihti füüsiliselt tuvastatavaid kurja vaimu rünnakuid, üleloomulikke armukinke, stigmatatsioonid ja müstilisi kihlusi taevaliku Peiuga. Lugeja peab olema suuteline valima, eraldama korduvate stereotüüpide hulgast konkreetseid saatused ja nende erilaadsus. Siis tuleb nende ilmikute juures esile dominikaanide spiritualiteet.

Tuntuim ilmikdominikaan on püha **Katariina Sienast** (1347-1380), kes kuulutati kiriku doktoriks aastal 1970. Dominikaanide orduusse liitus ta aastal 1363 ja tal oli kirikus suur mõju. Ta veenis näiteks paavsti pöörduma Avignonist tagasi Rooma.

Üks esimesi õndsakskiidetud ilmikuid on **Zedislava Berka** (ca 1221-1252), kes oli ka esimene slaavi tertsiar. Ta oli pärit Böömimaalt ja koos mehega lasid nad ehitada kaks dominikaanide konventi.

Ainuke mees, kes liikumise esimestel sajanditel õndsakskiidetuks kuulutati, on **Albert Bergamo'st** (1214-1279). Ta sai kuulsaks sellega, et tegi mitmeid palverännakuid Rooma, Compostelasse ja Jeruusalemma. Ta laskis ka ehitada haigla palverändajatele.

Paljusid ilmikuid tunti laialdaselt mitte niivõrd nende välise apostolaadi, kui-

võrd intensiivse palveelu tõttu. Sellised olid näiteks **Benvenuta Bolani** (1254-1292) Friulist, **Joanna Orvietost** (1264-1306) ja **Sibyllina Biscossi** (1283-1367) Paviast. Viimane jäi 12-aastaselt pimedaks ja kohalikud ilmikdominikaanid võtsid ta oma hoolde. Füüsilise puude tõttu ei võinud ta võtta osa välisest apostolaadist, vaid sulgus erakuna väikesesse kongi dominikaanide kiriku kõrval ning elas nii 67 aastat, kuni surmani.

Villana delle Botti (1332-1361) oli pärit Firenzest ja abielus. Nagu neil musta surma aastatel üldiselt kombeks oli, veetis ka tema tormakat lõbuelu. 18-aastaselt elas ta läbi sügava pöördumise ja liitus kolmandasse orduusse. Ta elas tolele ajale tüüpilist ilmikdominikaani elu vaese ja askeetlikuna, mediteerides ja palvetades patuste pöördumise eest.

Ordu märtrite hulka kuulub inglise ilmikdominikaan **Adrian Fortescue** (1476-1539), aadlik Devonshirest. Ta vangistati tema usu pärast, kuid vabastati hiljem. Neli aastat Thomas More surma järel vangistati ta uuesti, viidi Towerisse ja hukati.

Ka Ameerika mandri esimene pühak, **Rosa Lima'st** (Isabella Flores, 1586-1617) oli ilmikdominikaan. Ta elas oma pere aias väikeses erakuonnis eriti askeetlikku palveelu.

Järgmiste sajandite jooksul näeme ilmikdominikaane Aasia misjonimaades, eriti Jaapanis, Hiinas ja Vietnamis XVII sajandil.

Üks esimesi teadaolevaid ilmikdominikaane oli mandariini tütar **Catarina Mieou**. Isa oli kombe kohaselt leppinud kokku tema abielu suhtes juba siis, kui tüdruk oli veel väike. Kui lubaduse täitmise aeg tuli, Catarina siiski keeldus. Selle eest sai ta karmi kriitika osaliseks ka kristlaste poolt. Tema isa vangistati ja hukati, kuna ka tema oli kristlane. Catarina põgenes mägedele ja liitus seal kloostrikorda järgivasse dominikaanide kolmanda ordu rühma, kus ta püsis elu lõpuni (1663).

Neil sajanditel oli kristlaste elu Aasias äärmiselt raske. Selget keelt sellest rää-

givad arvukad märtrisurmad. Aastal 1988 kuulutati pühakuks esimene filipiinlane, **Lorenzo Ruiz**, koos 15 muu aasia dominikaanimunga ja -ilmikuga. Ruiz oli ilmikdominikaan ja pereisa, kes tegi koos kaaslasega Filipiinidel, Formosal ja Jaapanis misjonitööd. Nad surid märtritena Nagasakis aastatel 1633-1637. Samal 1988 aastal kuulutati pühakuteks ka 117 vietnami märtrit, kes hukati aastatel 1745-1862. Neist 59 olid dominikaanid, paljud tertsiaarid. XIX sajandil suri Jaapanis, Hiinas ja Tonkingis märtrisurma veel üle 100 dominikaani - piiskoppe, preestreid, õdesid ja ilmikuid.

Nendel sajanditel oli liikumise areng Läänes palju aeglasem. XVI sajandist alates tugevnes nn tõeline kolmas ordu, so õed, kes andsid nunnatöötused, kuid ei elanud ranges klauuuris. Ilmikute kolmas ordu jäi üha rohkem varju. Selleaegset arengut mõjutas kindlasti just naisliikmete positsioon ja hiljem õdede kommunitetide arvukas sünd. Tõelisse kolmandasse orduusse liitumine muutus radikaalsemaks võimaluseks, mille sügavamalt uskuvad naised tihti valisid. Osaliselt mõjutas seda kindlasti ka tõsiasi, et ilmikute, ja eriti naiste positsioon kirikus oli tõrjutum kui keskajal. Üheks põhjuseks võib olla ka see, et vennad hakkasid liituma ilmikute rühmadesse teisel viisil. XVI sajandist alates levis roosipärjapalve, eriti Hollandis, Itaalias ja Hispaanias. Vendade juhatusel kogunevate roosipärjarühmadega liitus palju inimesi, ja niimoodi muutus kolmas ordu üha enam muude vagele elule suundunud rühmituste sarnaseks.

Üldistades võiks öelda, et kui liikumise esimesed sajandid andsid palju eeskujusid ilmikute näol, kellel oli tõeline oma apostolaat ordu vaimus, siis hilisematel aegadel tundub olevat märgatavalt vähem iseseisvaid ilmikute rühmi, kes kogunesid ühe preestri ümber. Otsus liituda kolmandasse orduusse muutus kergesti eraasjaks, sooviks süvendada oma usuelu. See, et niisugune osavõtt pidi saama alguse kutsumusest, et selles sisaldus vastutus ja osalemine kogu dominikaaniordu missiooni täitmisel, võis

Dominikus

niiviisi jääda varju. Siingi on muidugi erandeid. Prantsusmaal kadus revolutsiooni järel kloostrielu täiesti. Dominikaani ordu tõi sellele maale uuesti **Henri Lacordaire** aastal 1840, kes neli aastat hiljem pani uuesti aluse ka kolmanda ordu. Lacordaire pani suurt rõhku sellele, et need ilmikud olid tõesti ordu täieõiguslikud liikmed. Vastupidine tendents tuleb siiski ilmsiks veel niigi hilja kui aastal 1923 uuendatud "Püha Dominicuse ilmikute kolmanda ordu ordureeglis". Selles pannakse pearõhk privaatsele palveelule ja üldse headele tegudele, ning reeglites pole kuigi palju dominikaanidele iseloomulikke.

Tuula Luoma TOP

(Jätkub järgmises numbris)

Uudiseid Eestist

Esimene jumalateenistus Ahtmes oma katuse all.

Veel mõnda aega tagasi tundus üsna lootusetuna soov, et Kohtla-Järve rooma-katoliku kogudus, kes seni käis koos Jõhvi luteri kiriku kogudusesaalis, võiks lähitulevikus saada oma ruumid. Kuid juba alanud muulaste remigratsioonilaine on lõõnud alla Kohtla-Järve majade hinnad. Sõprade abiga Kielist ja Hannoverist osutus meile taskukohaseks väikese maja ostmine Ahtmesse. Uskumatu kiiruse ja hoolega ehitas kogudus selle ümber pühakojaks, ning esimene jumalateenistus oma katuse all toimus 30. mail. Inimeste silmad olid pisarais, ka neile tundus uskumatu, et neil on nüüd oma "kirik". Kogudus ootas väga meie piiskoppi Ahtmesse kabetit sisse õnnistama, kuid kahjuks ei saanud ta seekord tulla. Muidugi on see maja vaid ajutine lahendus kohaliku koguduse vajadustele mõeldes. Kohtla-Järve linnaga on käimas läbirääkimised uue kiriku ja kogudusemaja ehitamiseks. Kõikide meie katoliiklaste eestpalved, nii ühised kui privaatsed, on vajalikud!

Ülempiiskop Justo Mullor García astus Eesti Apostelliku Administraatori ametisse. Piiskopi esimesest karjasekirjast, mis on avaldatud käesolevas lehenumbris, võis lugeda, et ta soovib astuda ametisse Nelipühil. 7. juunil toimuski Tallinna kirikus pidulik jumalateenistus, mille käigus piiskop jagas ka Kinnitamise sakramenti. Oma jutluses ütles piiskop Mullor García, et ta on kolmekordselt rõõmus: teda täidab Nelipühade rõõm Püha Vaimu tulekust, sellest, et me oleme Tema tööriistad; rõõm sellest, et ta võtab vastu oma ameti apostelliku administraatorina ja on nüüdsest meie hingekarjane kahekordselt nagu nuntsius ja nagu piiskop; rõõm selle üle, et nii palju inimesi võtab vastu Kinnitamise sakramendi. Sündigu kõiges Jumala tahtmine.

Järgmisele pühapäevale, 14. juunil toimus pidulik missa koos Kinnitamise sakramendi jagamisega ka Tartu koguduses. Sellest pikemalt meie lehe järgmises numbris.

Johannes Stipa külaskäik. 25.-26. aprillil külastas Tallinna kogudust Günther Johannes Stipa, kes oli töötanud siin preestrina enne sõda. Pärast pühapäevast jumalateenistust pidas ta kogudusele väikese kõne, samuti oli tal nende päevade jooksul liigutavaid kohtumisi oma ennesõjaaegsete tuttavatega, keda osutus olevat ootamatult palju.

Johannes Stipa, rahvuselt sakslane, töötas kogu oma sõjajärgse elu Helsingi Ülikoolis soome-ugri keelte professorina. Omaaegne töö Eestis oli jätnud talle nii sügava mulje, et ta ei tahtnud sellest maast ja kultuurist kaugele jääda. (Vt ka KE nr 7/1990).

Isa Vello Salo Eestis. 14.-29. maini viibis taas Eestis kolmas eestlasest katoliku preester isa Vello Salo, ühemehekirjastuse "Maarjamaa" ihu ja hing. Tema seekordse visiidil peaesmärgiks oli esimese reformatsioonijärgse eesti soost katoliku preestri Ignace (John) Lepa eluloo uurimine. Samas teatas ta soovist teha algust Eesti rooma-katoliku kiriku ajalugu jäädvustava raamatu toimetamisega, selle pealkirjaks on esialgu kavandatud "Estonia Catholica". Isa Vello osales ka jumalateenistustel nii Tallinnas kui Tartus ja kohtus paljude eesti kultuuritegelastega.

Uudiseid katoliiklikust maailmast

Paavst Johannes Paulus II kuulutas 31. mail pühakuks prantslasest jesuiidi isa **Claude de la Colombière'i** (1641 - 1682). Isa de la Colombière pühitseti preestriks 30-aastaselt ja 1675 nimetati ta Paray-le-Monial jesuiitide kommuniteedi ülemaks. Nende läheduses asus salesiaaniõdede klooster, milles sel ajal elas tähelepanuväärne müstik, 1920. a. pühakuks kuulutatud **Marguerite Maria Alacoque**, kes sai ilmutusi, mille põhjal ta kutsus usklike osutama erilist austust Jeesuse Südamele. Isa de la Colombière suhtus tõsiselt müsiku sõnumisse ja pühendus Püha Südame austamise levitamisele. Kahe aasta pärast siirdus ta Inglismaale, kus peale kuningas **Charles II** troonileasumist oli hakatud ette valmistama katoliku kiriku tegutsemisloa taastamist. Nende püüdluste luhtumise järel heideti isa de la Colombière aastal 1678 vanglasse. Prantsuse saadiku mõjutusel vabastati ta ning saadeti maalt välja, kuid vanglas oli ta nakatunud tuberkuloosi ning suri 15. veebruaril 1682.

Selles, et Jeesuse Pühima Südame austamine on katoliiklaste harduselus saanud nii tähelepanuväärse osa, on tähtis roll olnud isa de la Colombière'i kirjutistel. See palveviis, mille keskne sõnum on, et Jeesuse sügavaim olemus saab ilmsiks tema armastuses kõikide inimeste vastu - Jumala Poja inimlikus südames - on viimasel ajal kogu katoliku kirikus elavnenud.

Paavst **Johannes Paulus II** pidas 28.5 esimese paavstina missa hispaania-mosaraabia riituse järgi. Missaga tähistati pidulikult selle jumalateenistuskorra, mida oli kasutatud Hispaania ajaloo esimesel aastatuhandel eeskätt Toledo piiskopkonnas, ametlikku taaskinnitamist.

Kiievisse nimetatud uus nuntsius, ülempiiskop **Antonio Franco** on oma esimestes avalikes pöördumistes öelnud, et tema tähtsaim ülesanne on kristlaste vaheliste raskuste lahendamine ja lahtiste haavade parandamine. Nii ladina kui bütsantsi riitusega katoliiklased peavad uues Ukrainas andma tunnistust vennalikust armastusest, mis peab tulema esile suhetes teiste kristlaste ja kõikide inimestega.

Ülempiiskop Franco ütles, et ta sai paavstilt selge ülesande asuda kaotama neid arusaamatusi, mis valitsevad katoliku kiriku ja Moskva patriarhaadi vahel. Nuntsiuse sõnul on Vatikan valinud Ukraina "katsealaks", kus testitakse tõsise dialoogi õnnestumise võimalusi.

Los Angelesi ülempiiskopkonnas peeti Taevasseminemispüha ja Nelipühi vahelisel nädalal palvenädal, millel piiskopkonna pea, kardinal **Roger Mahony** üleskutsel palvetati hiljutiste massirahutuse ohvrite eest. Sada inimest, peamiselt lapsed ja noored, vastasid selle nädala jooksul kardinali palvele, tuues kogudustesse rohkem kui sajakahekümne tuhande dollari väärtuses rahutuste ajal kauplustest varastatud esemeid - õmblusmasinaid, autode tagavaraosi, jalgrattaid, elektroonilisi mängu, päevituskreeme ja lõhnaõlidsid, samuti rahasummasid varastatud esemete korvamiseks. Kardinali juhtnõuade kohaselt ei hakatud neid inimesi kogudustes "üle kuulama", vaid neid lihtsalt tänati ja sooviti neile Jumala õnnistust.

NBI Järgmine "Kiriku Elu" number ilmub septembri esimesel pühapäeval.

Esikaanel: Kirik Perekond. Foto: Allan Alajaan.

JUULI

- k 1. Am 5,14-15.21-24; Ps 50; Mt 8,28-34
 n 2. Am 7,10-17; Ps 19; Mt 9,1-8
 r 3. APOSTEL TOOMAS. Kirikupüha. Ef 2,19-22; Ps 117; Jh 20,24-29
 l 4. Am 9,11-15; Ps 85; Mt 9,14-17
 ELISABETH PORTUGALIST.
 P 5. Tavalise liturgilise perioodi XIV pühapäev. Js 66,10-14; Ps 66; Ga 6,14-18; Lk 10,1-2.17-20
 ANTONIO MARIA ZACCARIA, PREESTER.
 e 6. Ho 2,16.17b-18.21-22; Ps 145; Mt 9,18-26
 MARIA GORETTI, NEITSI JA MÄRTER.
 t 7. Ho 8,4-7.11-13; Ps 114; Mt 9,32-38
 k 8. Ho 10,1-3.7-8.12; Ps 105; Mt 10,1-7
 n 9. Ho 11,1b.3-4.8c-9; Ps 80; Mt 10,7-15
 r 10. Ho 14,2-10; Ps 51; Mt 10,16-23
 l 11. BENEDICTUS, ABT. Mälestuspäev. Js 6,1-8; Ps 93; Mt 10,24-33
 P12. Tavalise liturgilise perioodi XV pühapäev. 5 Mo 30,10-14; Ps 69; Kl 1,15-20; Lk 10,25-37
 e 13. Js 1,11-17; Ps 50; Mt 10,34- 11,1 HEINRICH. Isa Mikelis Krumpansi surmapäev.
 t 14. Js 7,1-9; Ps 48; Mt 11,20-24 CAMILLO DE LELLIS, PREESTER.
 k15. BONAVENTURA, PIISKOP JA KIRIKU DOKTOR. Mälestuspäev. Js 10,5-7.13-16; Ps 94; Mt 11,25-27
 n16. Js 26,7-9.12.16-19; Ps 102; Mt 11,28-30 PÜHIMA NEITSI MAARJA ILMUMINE KARMELE MÄEL.
 r 17. Js 38,1-6.21-22.7-8; Ps Js 38,10-12.16; Mt 12,1-8
 l 18. Mi 2,1-5; Ps 9; Mt 12,14-21
 P19. Tavalise liturgilise perioodi XVI pühapäev. 1 Mo 18,1-10a; Ps 15; Kl 1,24-28; Lk 10-38-42
 e 20. Mi 6,1-4.6-8; Ps 50; Mt 12,38-42
 t 21. Mi 7,14-15.18-20; Ps 85; Mt 12,46-50 LORENZO BRINDISI'ST, PREESTER JA KIRIKU DOKTOR.
 k22. MAARJA MAGDALEENA. Mälestuspäev. Ül 3,1-4a; Ps 63; Jh 20,1.11-18
 n23. Jr 2,1-3.7-8.12-13; Ps 36; Mt 13,10-17 BIRGITTA, PÜHENDUNU.
 r 24. Jr 3,14-17; Ps Jr 31,10-13; Mt 13,18-23
 l 25. APOSTEL JAAKOBUS. Kirikupüha. 2 Ko 4,7-15; Ps 126; Mt 20,20-28
 P26. Tavalise liturgilise perioodi XVII pühapäev. 1 Mo 18,20-32; Ps 138; Kl 2,12-14; Lk 11,1-13 JOAKIM JA ANNA, PÜHIMA NEITSI MAARJA VANEMAD.
 e 27. Jr 13,1-13; Ps 5 Mo 32,18-21; Mt 13,31-35
 t 28. Jr 14,17-22; Ps 79; Mt 13,36-43
 k29. MARTA. Mälestuspäev. 1Jh 4,7-16; Ps 34; Jh 11,19-27
 n30. Jr 18,1-6; Ps 146; Mt 13,47-53. PETRUS CHRYSOLOGUS, PIISKOP JA KIRIKU DOKTOR.
 r 31. IGNATIUS LOYOLAST, PREESTER. Mälestuspäev. Jr 26,1-9; Ps 69; Mt 13,54-58

AUGUST

- l 1. ALFONSO MARIA DI LIGUORI, PIISKOP JA KIRIKU DOKTOR. Mälestuspäev. Jr 26,11-16.24; Ps 69; Mt 14,1-12
 P 2. Tavalise liturgilise perioodi XVIII pühapäev. Kg 1,2. 2,21-23; Ps 90; Kl 3,1-5.9-11; Lk 12,13-

- 21 EUSEBIUS VERCELLI'ST, PIISKOP.
 e 3. Jr 28,1-17; Ps 119,29.43.79.80.95.102; Mt 14,13-21
 t 4. JEAN MARIA VIANNEY, PREESTER. Mälestuspäev. Jr 30,1-2.12-15.18-22; Ps 102; Mt 14,22-36
 k 5. Jr 31,1-7; Ps Jr 31,10-12ab.13; Mt 15,21-28 PÜHIMA NEITSI MAARJA BASIILIKA PÜHITSEMISPÄEV.
 n 6. ISSANDAMUUTMISE PÜHA. Tn 7,9-10.13-14; Ps 97; Lk 9,28b-36
 r 7. Na 2,1.3. 3,1-3.6-7; Ps 5 Mo 32,35-36.39.41; Mt 16,24-28 SIXTUS II, PAAVST JA TEMA KAASLASED, MÄRTRID. CAIETANUS, PREESTER.
 l 8. DOMINICUS, PREESTER. Mälestuspäev. Ha 1,12-2,4; Ps 9; Mt 17,14-20
 P 9. Tavalise liturgilise perioodi XIX pühapäev. Tr 18,6-9; Ps 33; He 11,1-2.8-19; Lk 12,32-48
 e 10. LAURENTIUS, DIAKON JA MÄRTER. Kirikupüha. 2 Ko 9,6-10; Ps 112; Jh 12,24-26
 t 11. CLARA, NEITSI. Mälestuspäev. Hs 2,8-3,4; Ps 119,14.24.72.103.111.131; Mt 18,1-5.10.12-14
 k12. Hs 9,1-7.10.18-22; Ps 113; Mt 18,15-20
 n13. Hs 12,1-12; Ps 78; Mt 18,21-19,1 PONTIANUS, PAAVST JA HIPPLYTUS, PREESTER, MÄRTRID.
 r 14. Hs 16,1-15.60.63; Ps Js 12,2-6; Mt 19,3-12
 l 15. PÜHIMA NEITSI MAARJA TAEVASSEVÕTMISE SUURPÜHA. Ilm 11,19a. 12,1.3-6a.10ab; Ps 45; 1 Ko 15,20-26; Lk 1,39-56
 P16. Tavalise liturgilise perioodi XX pühapäev. Jr 38,4.6.8-10; Ps 40; He 12,1-4; Lk 12,49-53 ISTVAN (STEPHANUS) UNGARIST.
 e 17. Hs 24,15-24; Ps 5 Mo 32,18-21; Mt 19,16-22
 t 18. Hs 28,1-10; Ps 5 Mo 32,26-28.30.35-36; Mt 19,23-30
 k19. Hs 34,1-11; Ps 23; Mt 20,1-16a JEAN Eudes, PREESTER.
 n20. BERNARD, ABT JA KIRIKU DOKTOR. Mälestuspäev. Hs 36,23-28; Ps 51; Mt 22,1-14
 r 21. PIUS X, PAAVST. Hs 37,1-14; Ps 107; Mt 22,34-40
 l 22. PÜHIM NEITSI MAARJA, NEITSI JA TAEVAKUNINGANNA. Mälestuspäev. Js 9,2-4.6-7; Ps 113; Lk 1,26-38
 P23. Tavalise liturgilise perioodi XXI pühapäev. Js 66,18-21; Ps 117; He 12,5-7.11-13; Lk 13,22-30 ROSA LIMAST, NEITSI.
 e 24. APOSTEL BARTOLOMEUS. Kirikupüha. Ilm 21,9b-14; Ps 145; Jh 1,45-51
 t 25. 1 Te 2,1-3a.14-17; Ps 96; Mt 23,23-26 LUDVIG. JOSÉ CALASANZ, PREESTER.
 k26. 2 Te 3,6-10.6-18; Ps 128; Mt 23,27-32
 n27. MONICA. Mälestuspäev. 1 Ko 1,1-9; Ps 145; Mt 24,42-51
 r 28. AUGUSTINUS, PIISKOP JA KIRIKU DOKTOR. Mälestuspäev. 1 Ko 1,17-25; Ps 33; Mt 25,1-13
 l 29. RISTIJA JOHANNENESE MARTÜÜRIUM. Mälestuspäev. Jr 1,17-19; Ps 71; Mk 6,17-29
 P30. Tavalise liturgilise perioodi XXII pühapäev. Si 3,17-18.20.28-29; Ps 68; He 12,18-19.22-24a; Lk 14,1.7-14
 e 31. 1 Ko 2,1-5; Ps 119,97-102; Lk 4,16-30